

EXCURSIE

EXCURSIE WARMONDERHOF

Afgelopen voorjaar verscheen het rapport "[Het leerbedrijf Warmonderhof - een baken in de transitie naar een kringlooplandbouw](#)". Dit rapport was een mooie aanleiding om op bezoek te gaan bij Warmonderhof in Dronten en te horen en zien hoe dit bedrijf de kringloopgedachte op een natuurinclusieve wijze in praktijk brengt. We kregen een inleiding, een excursie en sloten af met rondetafelgesprekken.

Inleiding: Kringloopbedrijf levensvatbaar

Op de eerste herfstdag van het jaar met stralende zon en strakblauwe lucht namen zo'n 25 docenten plaats in de Hofzaal van Warmonderhof. Volledig coronaproef ingericht. Na een welkom en korte inleiding van Rosemarie Slobbe over de achtergrond en doelen van de Green Deal, was het woord aan Ruud Hendriks, kersverse practoor kringlooplandbouw bij Aeres mbo. Hij lichtte het rapport toe en vertelde hoe een zelfvoorzienend kringloopbedrijf levensvatbaar is, ook in economische zin. Zo'n bedrijf werkt met ruime vruchtwisseling en zonder noemenswaardige invoer van voer van ver weg en kunstmeststoffen. Het rapport legt ook uit hoe de stikstromen van het bedrijf zijn, hoe de 6- en 7-jarige vruchtwisseling is opgebouwd, en hoe het staat met de mestbeschikbaarheid.

Hij stelde dat er niet alleen duurzame bedrijven nodig zijn, maar ook consumenten die dit belangrijk vinden. De landbouwsector is altijd in verandering en heeft altijd een beroep gedaan op de natuur als leverancier van grondstoffen. Eerst lokaal, toen regionaal en nu wordt op mondiale schaal de natuur overvraagd voor de voedselproductie. Om dit als sector en maatschappij weer anders te gaan doen vraagt om een transitie, niet om kleine stapjes.

Voor ons lokte het perspectief om naar buiten te gaan en het bedrijf te bekijken onder leiding van Leon Veltman van de Stichting Warmonderhof. Veel enthousiasme en vragen van de docenten.

Rondetafelgesprekken

Dat er een transitie nodig is, is nog niet echt doorgedrongen tot de studenten van hbo en mbo, zo bleek in de rondetafelgesprekken later die middag. Dat de huidige manier van landbouw zoals ze die nu kennen, straks niet meer bestaat. En welk perspectief bied je hen als docent dan?

Tijdens de gesprekken bleek dat een aantal deelnemers nog vragen heeft over natuurinclusief; hoe kunnen we het nu definiëren? Ook ondernemers die in de ogen van anderen als natuurinclusieve landbouwvoorbeelden worden gezien, durven zich zelf niet zo te profileren, zo blijkt als docenten bij hen op excursie willen. Het begrip roept dus nogal wat vragen op.

Goede rekenvoorbeelden nodig

Ook blijkt dat 'natuurinclusief' niet alleen vragen oproept, maar ook wel weerstand bij studenten. "Ik werk toch al met de natuur, ik zie niet wat ik anders moet doen." Wat goed helpt, is hen inzicht te laten krijgen door het eigen bedrijf of stagebedrijf te laten doorrekenen vanuit de kringloopgedachte of vanuit de low-inputgedachte. Dan zien ze bijvoorbeeld hoeveel geld ze kwijt zijn aan externe inputs. Het zou de docenten veel helpen als er zulke goede rekenvoorbeelden beschikbaar zijn met concrete kengetallen en in combinatie met beeldmateriaal, zodat je eerst met de hele klas met voorbeelden aan de slag kunt. Laat studenten eens nadenken over hoeveel een slechte bodem een bedrijf eigenlijk kost.

Geschikte afbeelding kan ogen openen

En één geschikte afbeelding kan soms echt ogen openen, terwijl begrippen als natuurinclusieve landbouw of wéér een filmpje van een 'voorbeeldboer' dat niet doen. Als we er dieper in gaan en proberen tot een concreet product te komen, lopen de wensen uiteen van 'simpele tool op achterkant bierviltje' tot stripboek en een volledig game.

Aansluiting zoeken bij interesse

Een terugkerend woord in het gesprek was wel 'wakker maken'. Hoe kom ik met de studenten in gesprek over het perspectief van een andere landbouw, hoe creëer je een open mind voor de nieuwe ontwikkelingen? Kan het canvasmodel natuurinclusieve landbouw hierbij helpen, zoals op GKN staat aangevuld met kengetallen en rekenvoorbeelden? Wat vaak goed werkt, is heel praktische aansluiting te zoeken bij wat de studenten echt interesseert en dan vanuit die interesse de verbinding te maken met natuurinclusieve thema's. En dan is het fijn dat als die verbinding er is, de docent een caleidoscoop aan voorbeelden, beelden, opdrachten en ondernemers voor excursies heeft.

Vmbo en mbo: welke ondersteuning?

Aan de tafel waar voornamelijk vmbo- en mbo-docenten zaten, gaven de docenten aan geïnspireerd te zijn door de excursie en vol moed weer verder te gaan met hun activiteiten als de schooltuin natuurinclusief vorm te geven en de kringloopgedachte te gaan toepassen. Wel vroegen ze zich af welke ondersteuning zij kunnen verwachten. Er zijn mogelijkheden via RIF-mbo (indien goedgekeurd), de demobedrijven die ontwikkeld worden in het Noorden, maar minstens zo belangrijk is dat vmbo-docenten aan de bel kunnen trekken bij hun bestuurders die immers getekend hebben voor de Green Deal. Om natuurinclusief structureel in het curriculum op te nemen met waardevol lesmateriaal zullen de docenten een stapje extra moeten doen, dan is het fijn als dit ook vanuit de school gefaciliteerd wordt. Bij het opstellen van projecten is het belangrijk om het vmbo niet te vergeten én als er specifieke vmbo-projecten zijn, hierin ook een natuurinclusieve component in op te nemen.

Lesmateriaal nog niet echt gedeeld

De docenten gebruiken veelal het Ontwikkelcentrum voor hun lesmateriaal. Groen Kennisnet wordt nog niet echt benut. Ook wordt niet echt onderling lesmateriaal gedeeld. Input voor lessen is echter altijd welkom. Kan Groenconnect hier een rol in spelen? Andere manier is om de contactpersoon voor de Green Deal van jou school aan te spreken en te vragen naar contacten bij andere scholen die met natuurinclusief bezig zijn. Het netwerk is inmiddels groot.

Boeren aan het woord

Leuke tip komt van mbo-docent van Terra waar een Terra practica is opgericht waar zes boeren lesgeven aan de leerlingen. Ander tip is het gebruiken van filmfragmenten uit films als Grutsk, het leven van de grutto of The Biggest Little Farm. Om het in de lessen te kunnen gebruiken, moeten het korte aansprekende fragmenten zijn die vanuit een groter perspectief afdalen naar een herkenbare situatie voor de vmbo-leerling.

LESSEN

- Begin bij een student niet over natuurinclusief, maar ga het gesprek aan via een onderwerp dat dicht bij de student staat.
- Ga wel in gesprek en maak een verbinding met natuurinclusief en zorg dat je opdrachten en voorbeelden hebt waarmee ze tot inzichten komen.
- Wenselijk zijn (meer) rekenvoorbeelden, beeldmateriaal (geen film) en excursieboeren.
- Neem bij mbo-projecten en demoleerbedrijven ook het vmbo mee; voor hen zijn filmfragmenten wel wenselijk, maar dan gekoppeld aan een opdracht binnen een herkenbare situatie.
- Benut de werkgroep en contactpersonenlijst van de Green Deal, want het netwerk is groot en er is zeker bereidheid tot delen (lesmateriaal, ervaringen, ed).